

---

6. FEJLESZTÉSI KERESZTMODUL

„RAKD ÖSSZE!”

KÉSZÍTETTÉK: DR. PÁLI JUDIT, KOVÁCS ÉVA, VITÉZ GYÖNGYVÉR

„RAKD ÖSSZE!”

modul célja	<ul style="list-style-type: none"> • képesség- és készségfejlesztés • tanulási nehézségek megelőzése • szocio-kognitív funkciók fejlesztése • szociabilitás fejlesztése
Időkeret	45 perc
Ajánlott korosztály	3. osztály A gyermekek funkcionális életkorához igazítottan.
Modulkapcsolódási pontok	Kapcsolódó Modulok: Kereszt Modulok, Fejlesztési Kereszt Modulok, Fejlesztési Művészeti Modulok
A képességfejlesztés fókuszai	<ul style="list-style-type: none"> • figyelem tónusa, koncentrációja • munkaemlékezet • egyenértékűség • a problémamegoldó gondolkodás rugalmassága • a fogalmi gondolkodás, műveleti hierarchia

AJÁNLÁS: FEJLESZTÉSI CÉLOK

A tevékenységek koncentrált módon mennyiségekkel, képi szimbólumokkal, számértékekkel szolgálják a divergens úton létrehozható eredményt, egy konvergens megoldással. A kártyajátékok jellegükből eszköz és időigényükből adódóan szabadidős tevékenységekre is lehetőséget adnak. A matematikai műveletvégzések, fejszámolások a játék közben észrevétlenül, indirekt módon fejlesztik a számolás készségét. A találgatásoktól egyre pontosabb kereső eljárásokkal, becslésekkel, műveletekkel, műveletsorokkal találhatnak rá a gyermekek a megoldásokra, miközben felfedezik a mennyiségek közötti relációkat és a műveleti szabályokat, a különböző rangú és rendű műveletek között.

TÁMOGATÓRENDSZER

Kereszt Modulok, Fejlesztési Kereszt Modulok, Fejlesztési Művészeti Modulok

Tanulmány a „matematika kompetenciák fejlesztése célzott képesség-, készségfejlesztéssel” FKM és FMŰ modulokhoz

dr. Páli Judit:

A gondolkodási stratégia fejlődése és fejlesztési lehetőségei, bölcsész doktori disszertáció, ELTE, Budapest, 1980.

dr. Páli Judit:

Játék és gondolkodási stratégia I. II. III. óvodai nevelés 1984. 6. 7. 8. szám

dr. Páli Judit, Forgách Balázs:

Diagnosztikus és korrekciós programcsomag, Pihenő mackók gyermekkártya, Kukucs Stúdió Játékműhely; Novum Kiadó, Bp. 2005.

Dr. Spencer Kagan

Csillagszem Fejlesztő Általános Iskola

Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány keretében :

Kooperatív Tanulásszervezés

Prevenációs Programja

A matematika nehézségekkel/zavarokkal küzdő gyermekek fejlesztése matematika órán és azon kívül – pedagógus-továbbképzés.

Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány keretében :

A matematika zavarokkal küzdő/fejlődési dyscalculiás gyermekek vizsgálata – 18 éves korig – pedagógus-továbbképzés.

ÉRTÉKELÉS

- rendszere:

A szöveges értékelésbe beépítetten (félév év végén) a gyermek önmagához történő fejlődését figyelembe véve – a képességfejlesztés területére fókuszáltan.

- ideje:

Minden tevékenység – módszertől függetlenül- ellenőrzéssel, értékeléssel zárul, hiszen az eredményességhez, hatékonysághoz elengedhetetlen az azonnali visszacsatolás.

- személye:

Az ellenőrzés, értékelés személye függ a tanítási-tanulási folyamat szervezési módjától.

1. A csoportban végzett munka ellenőrzésére ajánlott beiktatni:

a) Csoportos önellenőrzési, önértékelési módszert.

A közösen végzett munkacsoportos önellenőrzése, közös szóbeli önértékelése az együttes felelősségvállalást, egymás segítségét, egymásrautaltságát eredményezi, mely a közösségtudat kialakításában, fejlesztésében játszik nagy szerepet.

b) Egymás csoportos ellenőrzésére, értékelésére alkalmas módszert:

Mely a csoportok közötti együttműködést, bizalmat erősíti. Egymás pozitív megerősítésével, az építő kritikák megfogalmazásával hozzájárul a csoportok közötti kommunikációhoz.

2. A páros munkák heterogén, vagy homogén pár esetén is páros ellenőrzéssel, értékeléssel zárulnak.

a) Heterogén pár esetén:

Nagy hangsúlyt kap az egymásrautaltság, hiszen a tanulás során is a segítség, támogatás erős, az ellenőrzés során is az egyik gyermek „kistanító” szerepet vállalva javít, dicsér, építő kritikát fogalmaz meg, a tanítva tanulás technikájával magyarázza el „gyermeknyelven” az adott ismereteket. Így a pár egyik tagja a „Kistanító” – a pár egyik tagja átgondolja a tananyagot, felidézi, hangosan elmagyarázza, eközben saját tudása is mélyül, hiszen csak akkor tudja jól elmagyarázni és átadni az anyagot, ha a tudás már a sajátjává válik. A pár másik tagja gyermeki magyarázat segítségével értelmezheti a tananyagot, bátrabban mer kérdezni, könnyebben elismeri, ha nem ért valamit, illetve sok esetben az egyszerű gyermeknyelven megfogalmazott információk könnyebben érthetőek.

A tanulás során az ismeretátadás ugyan nem kiegyenlített, de mindkét fél számára komoly fejlődést jelent a „tanítva tanulás” technikájának alkalmazása, mivel az egyik tag tudásában megerősödik, a másik tag pedig szorongás nélkül tanulhat a kortársától, aki húzóerőt jelenthet számára.

b) Homogén pár esetén:

A kölcsönös támogatás kapja a főszerepet, az ellenőrzés, értékelés iránya kiegyenlített.

Önálló, egyéni, részben egyénre szabott, vagy individuális munka esetén:

a) Önellenőrzés, értékelés:

A gyermek saját munkáját ellenőrizve, a hibáit megfogalmazva önkritikát, önértékelést gyakorol, hiszen a hibás megoldás felismerése, annak elfogadása és a hiba kijavítása a kritikus gondolkodást fejleszti, így a gyermek önkritikája is kialakul. Mindezek által személyisége, belső kontrollja fejlődik.

b) Tanítói ellenőrzés, értékelés:

Az ellenőrzés-értékelésnek e klasszikus formája külső, objektív kritikát vagy megerősítést fogalmaz meg.

- módszere:

A modul ellenőrzési rendszerének megfelelően (értékelő: a tanító és/vagy a gyermek)

Az ellenőrzési-értékelési mód megválasztásánál figyelembe kell venni az azt megelőző tanulásszervezést, tehát a páros, vagy csoportos tevékenységet, páros, csoportos ellenőrzés-értékelés zárja.

A modulban szereplő ellenőrzési, értékelési módok:

Csoportbemutató szummatív értékelésének szempontjai:

Záró minőségi és mennyiségi ellenőrzés, értékelés:

Az értékelés három fő részből tevődik össze:

a) Csoportbemutatókat az osztály értékeli

Szempontok:

- a bemutatóra szánt időkeret megadása
- bemutató: tömör, tematikus, érthető, lényegre törő
- a bemutató után kérdés-felelet rész beiktatása csoportos észrevételek megvitatására

b) A csoport teljesítményéhez való egyéni hozzájárulásokat a csoporttársak értékelik

Csoportos szóbeli értékelés szempontjai:

- feladat mennyire volt érdekes, mennyire motiválta csoportot
- sikeres elvégzése, esetleges problémák megbeszélése
- feladatvégzés hatékonysága
- a bemutatóra szánt időkeret megtartása
- egyenlő arányú részvétel megléte
- egyéni felelősségvállalás
- hangulat a csoporton belül

MODULVÁZLAT

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartal- mak)
				Munkaformák	Módszerek	
Tartalom feldolgozása						
1.	<p>RAKD ÖSSZE!</p> <p>Előkészület: Csoportalakítás, felelősök választása</p> <p>2 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> A tanár 3-5 fős (képesség szerint heterogén) csoportokat alakít Felelős szerepek kiosztása, megbeszélése megtörténik. <p>Érd el a 21-et! Csoportos gondolkodásfejlesztő játék: 10 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> Minden csoport kap egy csomag magyar kártyát. A tanár elmondja vagy felírja a kártyák értékeit. alsó: 2p felső: 3p király: 4p ász: 11p a számos kártyákon rajta van az érték 	<p>Szerepvállalás, saját tudásról tudás, önismeret</p> <p>Konkretizálás, megfeleltetés, egyenértékűség, összehasonlítás</p>	<p>A csoportalakításnál fontos szempont a számolás készsége, illetve a kártyaismeret. Ezek figyelembevételével alakíthatók játékosan is heterogén csoportok, pl.: színek, figurák alapján „Embermozaik” módszerrel. (4 alsó, 4 király, 4 szív, 4 makk.... stb)</p>	<p>Tudatos kooperatív csoportalakítás</p> <p>Kooperatív csoportmunka</p>	<p>Csoporttagokat a tanár jelöli ki</p> <p>Közös játék</p>	<p>Csoportonként egy-egy csomag szerepkártya.</p> <p>Csoportonként 1-1 pakli magyar kártya vagy francia kártya</p>

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartal- mak)
				Munkaformák	Módszerek	
	<ul style="list-style-type: none"> Az eszközelelősök osztanak 2-2 lapot mindenkinek. A résztvevők összeszámolják a kapott kártyák értékét, majd eldöntik, kérnek-e még, vagy megállnak. Akinek a kapott 2 lap összege 21-et ér, az nyerte ezt a kört, tehát ennek a menetnek vége, lehet újra osztani. Akinek két lapból 21-nél nagyobb összeg jött ki, az kiesett ebből a körből, így csak a többiek húzhatnak. Az nyer, akinek a kártyák összértéke 21, vagy a legjobban megközelíti a 21-et. Akinek annál többet érő lapjai van, az veszített. <p>III. Ellenőrzés, értékelés:</p> <p>Kártyázás közben a csoportok folyamatosan ellenőrzik a számolást egy-egy kör lejátszása után.</p> <p>Rakd össze! 20 perc</p> <p>Előkészület:</p> <ul style="list-style-type: none"> A tanító előre elkészít csoportonként 8-8 műveleti jel kártyacsomagot, mely tartalmaz két összeadást, két kivonást, két szorzást, két osztást eredménnyel együtt: pl.: $780+27= 807$ $330-34=296$ $3 \times 160=480$ $720:4=18$ 	<p>Nézőpontváltás megfordíthatóság döntés</p> <p>Figyelmi koncentráció, figyelmi váltás, megosztás szabálytudat, szabálytartás</p>	<p>Nagyobb, akár százas számkörben is játszható erre a metódusra építve, ekkor érdemes francia kártyát használni, és 5-6 lapot kiosztani első körben.</p> <p>Az egyenlőségek számköre és mennyisége változtatható. Az összeadások, kivonások nehézsége is variálható, pl.: tízesátlépés nélkül, tízesátlépéssel</p>	<p>Mennyiségi, minőségi ellenőrzés</p> <p>Tanári előkészület</p>	<p>Csoportos ellenőrzés</p>	<p>Csoportonként 8-8 papírra írt műveleti kártya</p>

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartal- mak)
				Munkaformák	Módszerek	
	<ul style="list-style-type: none"> A tanár szétvágja műveleti jelekre és tényezőkre/tagokra a műveletsort, összekeverve behelyezi azokat egy-egy borítékba. <p>Számolás:</p> <ul style="list-style-type: none"> Felelősszerepek szerint megadja a tanár, mely gyermek, melyik műveletért felel. pl.: eszközfelelős: összeadás időfelelős: szorzás..... A gyermekek a kapott borítékot kiterítik a csoportasztalra, minden műveletfelelős kiválasztja saját műveletjelét. A csoportok feladata az, hogy a kapott számokból a lehetséges műveletek felhasználásával állítsanak elő két olyan számot, amelyik ugyancsak szerepel a kapott számok között. Az egyenlőségek elemeit műveletenként ragasszák fel egy írólapra, az eredmény ne legyen a lapon. Készítsenek az adott műveletekből két-két műveletsort, számolják ki az eredményt. 	<p>Szerepvállalás, koncentrált figyelem</p> <p>Döntés vita problémamegoldó gondolkodás ekvivalencia, egyenértékűség tervezés, szervezés</p>	<p>Az osztás maradék nélküli legyen!</p> <p>Az felelősök aszerint választhatók ki, hogy melyik gyermeknek mely műveletet kell jobban gyakorolnia.</p>	<p>Kooperatív csoportmunka</p> <p>Csoportos mennyiségi és minőségi értékelés</p>	<p>Mozaik</p> <p>Megbeszélés</p>	<p>Csoportonként 8 db írólap</p>

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartal- mak)
				Munkaformák	Módszerek	
	<p>III. Ellenőrzés, értékelés: 13 perc</p> <p>Ellenőrzés:</p> <p>Az ellenőrzés folyamatosan a műveletek lejegyzése után történik.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A műveletsorok elkészítése után a tanárral közösen megbeszélik a műveletek sorrendiségét, azt, hogy a nem helyes műveletvégzés mennyiben tudja megváltoztatni a műveletsor eredményét. • A tanár lehetőséget ad ezek után a javításokra. • Javítás után a csoportok ellenőrzik egymás munkáját <p>Értékelés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szóvivők beszámolnak a csoport munkájáról. 	<p>Nézőpontváltás figyelemmegosztás belátás, tudásról való tudás</p> <p>Vita önismeret önértékelés együttműködés beszédprodukción beszédgondolkodás</p>		Minőségi és mennyiségi ellenőrzés	Csoportos önellenőrzés, ellenőrzés csoportforgóval	

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. Ráhangolódás*, a feldolgozás előkészítése	
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>Az órai tanári feladat meghatározása:</p> <p>RAKD ÖSSZE!</p> <p>I. Előkészület: 5 perc</p> <p>I.1. Csoportalakítás</p> <p>Feladat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A tanár képesség szerint heterogén csoportokat jelöl ki, figyelembe véve a nem arányát, szimpátiát is. <p>I.2. Felelőskártyák kiosztása</p> <p>Feladat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A csoportlétszámnak megfelelő számú felelőskártya kiosztása • Szerepkörök megbeszélése, tisztázása <p>Eszközfelelős: beszerzi a csoportmunkához szükséges, tanár által megnevezett eszközöket, felelős azért, hogy a csoportmunka során az eszközök épségben maradjanak</p> <p>Szóvivő: beszámol a csoport munkájáról, a csoporton belüli hangulatról</p> <p>Időfigyelő: ügyel arra, hogy a munka során a csoport betartsa a tanár által megadott időkeretet.</p> <p>Szóvivő: beszámol a csoport munkájáról, a csoporton belüli hangulatról</p>	<p>Az órai tanulói feladat meghatározása:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A gyerekek csoportokba rendeződnek. • A megalakult csoportok egy asztalhoz ülnek. <ul style="list-style-type: none"> • Szerepkártyák átvétele • Szerepkörök megbeszélése

<p>Időfigyelő: ügyel arra, hogy a munka során a csoport betartsa a tanár által megadott időkeretet. (A fali órán vagy a fali óra melletti papír órán) a tanító megjelöli (pl. piros koronggal vagy beállítja a papírmutatót) a feladat befejezésének időpontját. Jegyző: csoport közös megoldásait lejegyzí</p>	
II. Az új tartalom feldolgozása*	
<p>Az órai tanári feladat meghatározása:</p> <p>Érd el a 21-et! Csoportos gondolkodásfejlesztő játék: 10 perc</p> <ul style="list-style-type: none"> • A tanár kiosztja a kártyacsomagokat. • Elmondja vagy felírja a kártyák értékeit a táblára. <p>alsó: 2 p felső: 3 p király: 4 p ász: 11 p</p> <p>a számos kártyákon rajta van az érték</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ismerteti a feladatot: „Az eszközfelelősök osszanak 2-2 lapot mindenkinek! Adjátok össze a kártyák értékeit! <p>A cél az, hogy a kapott eredmény a lehető legjobban közelítsen a 21-hez. Ha sokkal kevesebb az eredmény, kérjeteK még lapot, annak az értékét adjátok hozzá a többihez, ha már közel vagytok a 21-hez, ne kérjeteK többet, ha pontosan 21-et kaptatok, biztosan megnyertéteK a kört, ha a lapok eredménye több, mint 21, vesztetteteK. Az nyeri a kört, akinél a lapok összege a legközelebb áll a 21-hez.”</p> 	<p>Az órai tanulói feladat meghatározása:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minden csoport kap egy csomag magyar kártyát. • Az eszközfelelősök osztanak 2-2 lapot mindenkinek. A résztvevők összesámolják a kapott kártyák értékét, majd eldöntik, kérnek-e még, vagy megállnak

Rakd össze a műveletet!**Előkészület:**

- A tanító előre elkészít csoportonként 8-8 műveletcsomagot, mely tartalmaz két összeadást, két kivonást, két szorzást, két osztást eredménnyel együtt:

pl.: $780 + 27 = 807$
 $330 - 34 = 296$
 $3 \times 160 = 480$
 $720 : 4 = 18$

- Szétvágja műveleti jelekre és tényezőkre az egyenleteket, összekeverve behelyezi azokat egy-egy borítékba.

Számolás:

20 perc

- Felelősszerepek szerint megadja a tanár, mely gyermek, melyik műveletért felel.
pl.: eszközelelős: összeadás
időfelelős: szorzás.....
- A tanár ismerteti a feladatot:
„Készítsetek 2-2 egyenletet az adott számhalmazokból, tagokból és eredményekből!”
- Az egyenlőségek elemeit műveletenként ragasszátok fel egy írólapra, az eredmény ne legyen a lapon.
Készítsetek az adott műveletekből két-két műveletsort, számoljátok ki az eredményt!”

- A gyermekek a kapott borítékot kiterítik a csoportasztalra, minden műveletfelelős kiválasztja saját műveletjelét.

- A gyermekek elkészítik a 2-2 egyenletet.
- Felragasztják egy írólapra az elemeket és az eredményt.
- A saját műveletüket hozzáadva a csoportéhoz elkészítenek 2-2 műveletsort, majd kiszámolják az eredményét.

III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzése, értékelése*	
<p>Az órai tanári feladat meghatározása:</p> <p>III. Ellenőrzés, értékelés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kártyázás közben a csoportok folyamatosan ellenőrzik a számolást egy-egy kör lejátszása után. <p>III. Ellenőrzés, értékelés: 13 perc</p> <p>Ellenőrzés:</p> <p>Az ellenőrzés folyamatosan a műveletek lejegyzése után történik.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A műveletsorok elkészítése után a tanárral közösen megbeszélik a műveletek sorrendiségét, azt, hogy a nem helyes műveletvégzés mennyiben tudja megváltoztatni a műveletsor eredményét. • A tanár lehetőséget ad ezek után a javításokra. <p>Értékelés: Szóvivők beszámolnak a csoport munkájáról.</p>	<p>Az órai tanulói feladat meghatározása:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A gyermekek összeszámolják egyénileg és a lap kiterítése után közösen is a kapott eredményeket. • Javítás után a csoportok ellenőrzik egymás munkáját • A szóvivők elmondják, mennyire sikerült elvégezni a feladatot, hogyan számoltak, milyen volt a hangulat a csoportban.